СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 75. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 20-го квітня 1943. No. 75. Jersey City, N. J., Tuesday, April 20, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЕКОНОМІСТИ ЗА ТЕ, ЩОБ АМЕРИКА ЗАТВЕРДИЛА ДОТЕПЕРІШНІ ТОРГОВЕЛЬНІ ДОГОВОРИ

НЮ ЙОРК. — Конґрес знайшовся у такому положенню, що може своїм кроком дати початок до світової економічної кооперації, або її знищити взагалі та започаткувати тарифові перегони між краями, а тим самим покласти основи під третю світову війну. Ось такого погляду є біля 1,200 американських економістів, обєднаних в Американськім Економічнім Товаристві. Ось ті свої погляди висловили вони в меморандумі, переданім до „Гавз Вейс енд Мінс Коміті", в якому заявляються за продовження тих самих торговельних договорів з ріжними державами, що їх заключила теперішня адміністрація тому десять років, а які вигасають у червні. В меморіялі кажеться, що Злучені Держави є краєм масової продукції, яка по війні ще збільшиться. Це вимагатиме конечности вивозу товарів до інших країв, а щоби ті краї могли ті товари купувати, то треба дати тим краям можливість імпорту своїх виробів до Злучених Держав. Ось такої системи держаться теперішні торговельні договори.

СЕНАТОРИ РІЗНИХ ДУМОК ЩОДО УЧАСТИ В „МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІЦІЇ."

ВАШИНГТОН. — Асошіейтед Прес поставила сенаторам запит, чи вони годяться з тим, щоби наш край уже тепер зобовязався, щоби по війні старатись вдержувати мир при допомозі міжнародної поліції. Отже 32 сенаторів заявились проти цього, 24 є за таку міжнародну поліцію і нашу участь у ній, а 32 сенаторів ще не виробили собі певної думки, як треба у цій справі поступити. Запит цей поставлено на те, щоби вивідати, який є в сенаті сентимент щодо цеї проблеми, бож сенат буде цю справу остаточно вирішувати. Сенатор Конелі, голова Комітету для охорони мира, не годиться на „окрему армію", або „або „поліційну силу", а є за те, щоби армії і фльоти Обєднаних Держав доставили для цеї цілі ту силу, яка буде для цього потрібна.

БУДЕ МЕНЩЕ ХАРЧІВ І ТОВЩІВ.

ВАШИНҐТОН. — Тому кілька днів Бюро Военних Інформацій подало, що цивільне населення матиме цього року поживи на 3% більше як в передвоєнних роках, а на 6% менше ніж в 1942 році. Це оголошено на підставі давних звітів, виготовлених департаментом хліборобства, та тепер цей департамент поробив обчислення на підставі виглядів на нові жнива, беручи під увагу теж і брак певного числа фармерських сил. З огляду на те, цивільне населення діставиме в 1943 році дещо менше мяса, риби, дробу, молочних продуктів товщів і овочів. Наприклад: Передше обраховано, що припаде 138 фунтів мяса на голову, а тепер виходить, що припаде 124.

ЖДУТЬ НА ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС.

ВАШИНГТОН. Скільки платити податку та в який спосіб ще й досі ніхто не знає, коли іде про загал, бо ще далі є дуже розбіжні проєкти в конґресі. Та, як кажуть, „спікер" Рейборн, що відомий з того, що вміє доводити до згоди, мабуть таки заставить і податкових проєктодавців прийти остаточно до згоди і предложити компромісовий проєкт.

ЗАБРАКНЕ ЦУКРУ ДЛЯ ДОМАШНЬОГО КОНСЕРВОВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний уряд повів дуже широку пропаганду, щоби господині занялись цього літа домашнім консервованням городовини і овочів на якнайбільші розміри, щоби тим облекшити продукцію консерв для военних цілей. І все булоб добре, якби не те, що цукрові жнива цього року не заповідаються добре і надіються, що буде бурякового цукру цього року менше на 500,000 тон.

ВИДАВЦІ ҐАЗЕТ І РЕДАКТОРИ СТВЕРДЖУЮТЬ ВОЄННЕ ОБЄДНАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Видавці ґазет та редактори, що прибули на річні збори пресової аґенції „Ди Асошіейтед Прес" ствердили однозгідно, що в цілому краю панує однодушність, коли іде про те, що ніщо не повинно стояти на дорозі тому, що маємо виграти війну. Зате є критика деяких урядових чинностей. Отже критикують керування людською силою, продукцію харчів, як і способи стягання податків. Зокрема невдоволені з того, що на Пацифіку не сконцентровано досі більшої сили проти Японії. Замітне, що дехто заявляється за те, щоби дати фармерам, що звільнені з армії, медалі за продукцію з такою написю „Военні сили Злучених Держав — Дивізія Продукції Харчів". Запропонував таке О. С. Ворден з Монтани. Каже, що фармерські хлопці не хочуть бути позаду у военних змаганнях і хочуть мати сатисфакцію, що виповняють гідно свої завдання.

Любка Колесса Полонила Своїм Мистецтвом Слухачів і Зазнала Відзначення з Боку Нюйорської Критики

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі вечером відбувся в Тавн Гол в Ню Йорку перший виступ відомої в Европі, Канаді й Латинській Америці піяністки — Любки Колесси. З американсько-українського громадянства прибуло поважне число вих, що розуміли чи відчули, що ідуть на концерт артистки з своєї крови, про яку іде добра слава в світі вже віддавна. Прибули многі з поблизьких місцевостей, а були і з далека. І раділи, що були учасниками такого мистецького захоплення, якого рідко набувається. Приходилось їм бачити і почути „свою" людину, але рівночасно і справжню, велику мистецьку індивідуальність. Повна і глибока тиша на галі в часі гри пані Любки Колесси та гураґани оплесків по кожній грі, як і те, що по скінченню програми буквально ніхто не рушився з місця, а всі жадали і жадали наддатків, вказує наглядно, що публика була повною душею з артисткою. Відчувалось, що мертве піяно в руках такої міри артистки як пані Любка Колесса стало таким мистецьким засобом, що передає живу мову ґеніїв музичного світу, що промовляли до нас цього вечора через дуже талановиту інтерпретаторку, наскрізь ориґінальну, хоч і часом таку дуже вибуялу, що критик з „Ню Йорк Геральд Трибюн" цілком слушно зазначує, що йому щось такого ще не траплялось чути. Критичні завваги про гру артиски, що їх можна ви-читати в таких часописах як „Ню Йорк Таймс", приносять артистці честь. У них звертається увагу на те, де були ухили, а заразом підкреслється, як от в Ню Йорк Таймс, що „пані Любка Колесса дала доказ, що є рішучо талановитою артисткою", що має незвичайний темперамент (вистарчальний для шістьох піяністів, як пище Ню Йорк Герлад Трибюн) та таку зручність у пальцях, що поборює найтяжчі технічні труднощі. Коли зважити, що артистка прибула на концерт майже в останній хвилині, й то ще з покаліченим пальцем, та маючи до поконання много біжних перешкод, і була заставлена мати свій перший виступ в Ню Йорку в ось такім напруженню, то це ще збільшає її мистецький осяг. Він, можна надіятись, буде ще більший, як прийдеться виступати в кращих обставинах. А на потребу ось такої нової її появи натякає критик з Ню Йорк Геральд Трибюн.

ВІДКРИТО ТАЙНУ „ШАНҐРІ-ЛЯ", ЗВІДКИ БОМБАРДОВАНО ТОКІО

НЮ ЙОРК. — Юнайтед Прес подає з Північної Африки, що там находяться ті летуни, що бомбардували тому рік Токіо під проводом ґен. Джеймса Г. Дулітла. Вони тепер виявили, що вони вилітали з літаконосних американських кораблів. Отже літаконосці є тою морською базою, що ніби зветься „Шанґра-Лі", як її назвав свого часу президент Рузвелт перед ґазетярами. Назву взято з повісти Джеймса Гилтона „Втрачений горизонт". Вона є видумана. Тому ніхто не міг до цього часу знайти, де вона властиво находиться. Тепер уже все те вияснене.

Хоче Посередничити в Переговорах

МАДРИД. — Ґенерал ґраф Гомес де Хордана, заграничний міністер Еспанії, подав до публичного відома, що Еспаія готова посередничити в мирових переговорах.

Секретар стейту Гол негайно заявив, що президент Рузвелт сказав був ще в Касаблянці, що першою умовою мирових переговорів має бути безумовна здача.

ПОЛЯКИ ДОМАГАЮТЬСЯ РОЗСЛІДУ ВБИВСТВА 10,000 СВОЇХ ОФІЦИРІВ

ЛОНДОН. — Ґенерал Кукель, міністер війни в польськім уряді на вигнанні, виступив з публичним домаганням в імені свого уряду, аби аліяти розвели за посередництвом Червоного Хреста безсторонний розслід над німецьким донесенням про найдення трупів 10,000 польських офіцирів коло Смоленська.

Польський комунікат каже між іншим, що „Червона зоря", орґан червоної армії, подав був у річницю російської інвазії Польщі, що між 181,000 бранців захоплено 10,000 офіцирів. Опісля для цих офіцирів влаштовано три табори: в Козельську на 4,500 офіцирів, у Старобільську на 3,800, а в Осташкові на 380 офіцирів. На початку 1940. року советський уряд дозволив цим бранцям вертатися домів. Від квітня 1940. року табори почато ліквідувати, а в червні вивезено 400 людей до Ґрязовця в центральній Росії. По зробленню польсько-советського пакту в липні 1941. року польський уряд домагався видачі собі цих офіцирів. Остаточно офіцири з Ґрязовця дісталися до польського табору, але офіцирів з інших таборів не можна було найти. Різні інтервенції польських представників і інщих не дали ніякого успіху. Польський уряд попросив Червоний Хрест у Женеві вислати делеґатів на розслід.

Московське радіо заявило в своїй авдиції, призначеній для Німеччини, що польські офіцири впали певно жертвою Ґестапа. Зараз потім німецьке радіо подало, що німецька поліція дістала в свої руки чотирьох членів Ґепеу (тайної советської поліції), що брали участь у траченню польських офіцирів.

У ПОГОНІ ЗА РОМЕЛЕМ. — Аліянтські троки на дорозі до Тунісу, в погоні за втікаючими військоми ґенерала Ромеля. Американський „джіп" на першому тлі світлини переїздить через місця, де ворог насадив багато мін, котрих військові інжиніри не мали ще часу вибрати.

АЛІЯНТИ ЗНИЩИЛИ 29 ЛІТАКІВ І 6 КОРАБЛІВ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Літаючі фортеци зробили в суботу налет на сицилійське місто Палермо, де вони підпалили чотири кораблі та знищили 17 ворожих літаків. Інші літаки зробили напад на летничий майдан у Ферівилу, над озером Бізерте, де вони знищили 12 ворожих літаків.

Британська фльота вислала відділ своїх моторових торпедових човнів на нічну атаку на ворожий конвой і в бою затопила один вантажний корабель і один нафтовоз. У всіх летничих боях аліянти проти 29 ворожих літаків утратили всего 8.

Тимчасом бої на суші були значно обмежені. Зводилися вони до розводів і вишукування ворожої сили. Ворог уже не пробував наново добувати високих горбів у Тунісі, як це він пробував робити, без успіхів, попередніх днів.

Ґенерал Спац заявив, що аліянтські повітряні сили добули вже перевагу в повітрю. Від 20. березня вони зострілили 519 ворожих літаків коштом усего 175 своїх. На самій землі аліянти розбили досі принаймні тисячку ворожих літаків.

ШИРОКІ АЛІЯНТСЬКІ РЕЙДИ ПО ЕВРОПІ.

ЛОНДОН. — У пятницю аліянтські важкі бомбовики били по ворожих базах підводних човнів у Льоріяні й Бресті в Франції. В цьому рейді втрачено 4 літаки.

У суботу американські літаки доконали великого рейду на фабрику літаків у Бремені, а британські налітали на ріжні ворожі бази в Каан, Абевіль, Ле Тукет. Сан Омер і Зебруґе. Потім ескадра зложена зо 600 літаків, вибралася на рейд на фабрики амуніції в Мангаймі й Людвіксгафені в Німеччині та фабрики Скода коло Пільзна в Чехословаччині. Рівночасно російські літаки бомбардували знову Данціґ і Кеніґсберґ та Тільзіт.

У неділю британські літаки били по німецьких кораблях, що пливають здовж голяндського побережжа, та по доках у Дієп. Налітали теж на північно-західну Німеччину, Голяндію, Бельґію й північну Францію.

Лети понад Бремен ствердили що напад на фабрику літаків докона цили: половина фабрики зовсім знищена.

Німці в ці дні доконали тільки менших налетів.

ДІСТАЛИ В СВОЇ РУКИ НОВИЙ МОДЕЛЬ „СТУКИ".

Британська летнича служба подала відомість, що в її руки попав на летничому майдані в Ля Фоконері, в Тунісі, неушкоджений поправлений літак моделю „Стуки", звісний як „87-Д". Розслід знавців над цим новим німецьким літаком, широко розхваленим у німецькій пресі, показав, що він має тільки небагато уліпшень. Має більшу машину і може вести одну 1,000 фунтову бомбу й дві по 500 фунтів. Може летіти малощо понад 200 миль на годину.

ГІТЛЄР ХВАЛИТЬСЯ ДОПОМОГОЮ МАДЯРЩИНИ.

ЛОНДОН. — Берлінське радіо подало вістку, що Гітлєр дістав від адмірала Гортія, диктатора Мадярщини, обіцянку допомоги. Донесення говорило: „Фірер і реґент висказали тверде рішення воювати проти большевизму й його анґлійсько-американських союзників безпохитно аж до перемоги".

Німецька новинкарська аґенція говорить про конференцію Гітлєра й Гортія: „Мадярщина видно, як Румунія й Італія, тепер дали зовсім ясно до зрозуміння, що вони будуть вести війну аж до перемоги, і що вони не роблять різниці між советським союзом і союзниками советського союзу, які йдуть до тої самої цили, себто до знищення Европи.

Замітили загально, що не згадується Болгарії.

НА СХІДНО-ЕВРОПЕЙСЬКОМУ ФРОНТІ НЕМА БІЛЬШИХ БОЇВ.

ЛОНДОН. — Німеччина кидає щораз більше війська й повзів на фронти, але ці атаки не дали їй ніяких добутків. Навіть на Кубані, де німці робили 7 атак на советські позиції, вони нічого не доконали, а тільки втратили 1,700 вбитих.

Команда червоної армії каже, що російські літаки постійно виказують вищість над ворогом у повітрі, так у довших летах, як і в боях на фронті. За останній тиждень російські війська знищили 302 ворожі літаки, а самі втратили 103.

БОЇТЬСЯ, ЩОБ ІНВАЗІЯ ЕВРОПИ НЕ ПРИЙШЛА ЗАПІЗНО.

ЛОНДОН. — Лорд Отралольджі, що належить до Партії Праці, заявив на зборах советсько-британської єдности в Кройдоні, що для доспіху інвазії Европи треба, аби вона прийшла, поки народи окупованих країв не є вичерпані економічно й духово.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Ще Питання Польсько-Російської Границі Україною

Польсько-російський спір за східну границю Польщі знову спалахнув, і то аж два рази, за кожним разом відбиваючися луною в Вашингтоні.

Перший раз справа почалася з чуток, що мовляв підчас візити британського секретаря для заграничних справ Антона Ідена в Вашингтоні президент Рузвелт і секретар Іден погодилися, що при повоєнному начеркуванню границь порадно чи бажано буде задержати передвоєнні границі на сході Польщі. Хоча чутка ще не говорила нічого виразного, бо фразу про „передвоєнні границі" Польща розуміє як границі сперед польсько-німецької війни, а Росія під тою самою фразою розуміє границі сперед російсько-німецької війни, все таки якось загально цю фразу розуміли згідно з польською інтерпретацією.

Чутки ці пущено нарешті з Лондону на публичний овид, і тоді американський департамент стейту був примушений про неї заявитися. В його імені секретар стейту Кордел Гол подав публичну заяву. У ній він заперечив чутку, кажучи, що департамент стейту не має ніяких даних для такої вісти. Іншими словами, підчас конференції президента Рузвелта з британським секретарем заграничних справ Іденом ніякого рішення в справі східних границь не було.

Рівночасно майже спір за російсько-польські границі розпалився ще в іншій ділянці. Тут спір піднявся з того, що Джозеф Е. Дейвис, бувший американський амбасадор у Москві, написав статтю в американському магазині „Лайф", у котрій він сказав між іншим, що східні провінції Польщі викраєно й забрано було від Росії. На цю заяву подав Цехановскі, польський амбасадор у Вашингтоні, листа, в котрім підносить закиди не тільки проти фактів, але й проти висновків, які читач поневолі може зробити зо статті. Наприклад, каже польський амбасадор, слова Дейвиса можуть зробити враження, що східні провінції Польщі забрано від Росії силою, а тимчасом, каже амбасадор Цехановскі, що провінції Польща дістала на основі мирового договору в Ризі, котрий зробили „свобідно" Польща, совєтська Росія й совєтська Україна і котрий був признаний аліянтською радою амбасадорів 15. березня 1923.

У заяві Цехановского згадується вже й за 5 міліонів українців, про котрих Дейвис сказав був, що їх зроблено було самовільно польськими громадянами. Цехановскі каже, що ні українці ні совєтський уряд не квестіонували тоді прилучення цих українців до Польщі, що на всякий випадок не зовсім відповідає правді, бо свою волю щодо державної приналежности українців західної України зазначили давніше зовсім виразно своєю війною проти поляків, своїм проголошенням незалежности й злуки з Великою Україною. Взагалі польсько-російський спір за границі сходить часто на бездоріжжя якраз тому, що не чути авторитетного голосу якраз міліонів українців з територій, за котрі йде спір.

ЯК НАРОДИ СТАЮТЬ ДОБРИМИ СУСІДАМИ?

Европа, з численними розжертими народами і державами, з спорами за більші чи менші межі, та з амбіціями на „життєві простори", що довели всі ті краї і народи до руїни, має нагоду пізнати, що мусить статись, щоби можна було практично розвязувати міжнародні конфлікти в такий спосіб, щоби стало усім краще й безпечніше жити. Коли це порушуємо, то маємо на думці американську політику Доброго Сусідства, застосовану президентом Рузвелтом до країв Латинської Америки. Наслідок цеї політики тепер уже очевидний для кожного з тих країв, як і для цілого світа. Отсе маємо 21 американських самостійних держав, що споєні твердо не якимсь економічним примусом, страхом чи якоюсь воєнною силою, а твердим переконанням, що так краще з чисто практичних зглядів. А коли до цього дорахуємо ще теж і Канаду, якої політика доповняє Пан-Американську солідарність, то можемо вже говорити про обєднання цілого американського континенту. Усі ті держави, ближчі собі чи дальші, стали на наших очах „добрими сусідами" і взором, як треба поступати, в Европі чи в Азії, якщо і там хочеться осягнути подібні цілі.

Якаж є передумова, щоби такі речі могли здійснюватись?

Пригадаймо собі те, що ділось на американськім континенті ще не так давно, а побачимо, що між-американські відносини зовсім не були такими, щоби ворожили щось доброго. Латинська Америка гляділа донедавна на Злучені Держави як на того безпощадного капіталиста, що вживає своєї економічної сили для визиску слабших держав. Але нині говориться уже про щось цілком інше. Нині підсекретар стейту, Сомнер Велес, обговорюючи пан-американські справи, підкреслює, що в державах Латинської Америки мусить бути піднесений життєвий уровень до такого самого ступня, який є у нас; каже, що там мусить бути злікована неграмотність; каже, що там мусять бути використовувані величезні природні багатства на те, щоби приносили щастя населенню, тих країв, де вони находяться.

Очевидно, все те булоб пустим балаканням, колиб не ішло впарі з ділами, колиб Злучені Держави дійсно не виявляли своїм відношенням до інших держав і своєю фінансовою допомогою, що вони здійсняють те, що заповідають. Заважує те, що Злучені Держави повицофували американські збройні сили з тих країв, де вони були, та що позвільнювали ті краї від усякої американської фінансової контролі. Таким чином вони виявили ділом, що не бажають собі ніякого верховодства. Ні ніякої інтервенції з їхнього боку в відношенню до інших американських держав, хочби і найменших. А сліди таких давних вмішувань вони постійно й послідовно ліквідують. А до цього треба додати ще й те, що Злучені Держави знесли давні цлові обмеження, що зле відбивалось на заграничній торговлі різних держав Полудневої Америки, хоч, як виявилось пізніше, на тій ліберальній політиці вони самі добре вийшли.

Відношення Злучених Держав, отсього кольоса на американській землі, до інших американських держав, навіть найменших, доказало, що можна довести до консолідації й мирної співпраці між ріжними самостійними і суверенними державами, великими і малими, коли є добра воля з боку великої сили. Себто, коли та велика сила не хоче нікого поневолювати і визискувати.

Отже, коли де нема добросусідських відносин, то в першу чергу вина в тому, що хтось хоче над другим панувати і його визискувати. Як того нема, то й лекша згода. Злучені Держави виразно виреклись усякого загарбування і поневолення. Тому і осягнули те, що нині є з ними в тісній спілці 21 американських републик. А якщоб подібне могло статись в Европі, тоді й Европа моглаб сконсолідуватись і жити в спокою. Та покищо нема там такої сили, якою є Злучені Держави, щоби мала щирий намір віднестись до інших народів в такий спосіб, як отсе віднеслись Злучені Держави до всіх американських держав.

Проф. Микола Чубатий.

ЛЬВІВ — СТОЛИЦЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

(З історії та теперішности міста).

I.

Місто з шістьма назвами.

Мабуть нема міста на світі, що малоб так багато назв як місто Львів. Пригадую собі веселу пригоду сперед теперішної війни. В часі міжнародного конґресу „Пакс Романа", в Парижі 1937, у свобідній ґутірці на подвірю Католицького Університету підходили до ректора університету кардинала Бодріляра, людини рідкої освіти та члена Французької Академії Безсмертних, представники ріжних народів та представлялися цьому симпатичному старцеви. Коли підійшов член української делеґації студ. Лончина, поспитав кардинал теж його про національність та про місто. „Українець з міста — Львів" — впала відповідь. Старець засміявся та додав: „Знаю вже три назви того міста: Лемберґ, Леополь, Львуф, а тепер довідався ще четверту — Львів". Стоячи побіч, додав я: „Алеж Еміненціє, ще є пята назва, Лембурґія та шеста Леобурґ, що були уживані в середніх віках". Це вже хіба унікат в світі, — засміявся кард. Бодріляр, — „щоби місто мало вже шість назв; а котра правильна?" Мій молодший товариш тільки й на це ждав та відразу висипався: „Львів, Еміненціє, це правильна назва, бо так називає це місто населення того краю, якого столицею є Львів". Старець усміхнувся та додав: „Не знаю, чи поляки на ту назву погодяться; вони все кажуть Львуф".

Чи Львів польське місто?

Дійсно у тих аж шістьох назвах столиці Західної України, немов укрита історія цього міста та змагання ріжних сил надати йому свій характер: український, німецький та польський. Нині поляки на ввесь світ кричать: „Львуф то польскє място", дарма, що історія та сучасність говорять щось друге. Нині само місто Львів це дійсно кольонія з польською більшістю серед українського моря, хоч й в останнім році перед світовою війною польське населення Львова вже по виказам польської статистики виносило тільки рівно 50 відсотків населення, а 18% українців, 30% жидів та решта інших. Замітне це, що відсоток українського населення Львова вже за Польщі зріс, не говорячи вже про високу національну свідомість українських мас у Львові.

На точці Львова поляки все були дуже перечулені. Характеристикою цього може бути факт, що коли прийшло полякам вибирати, з якого побоєвища за незалежність Польщі вибрати невідомого вояка, що як символ любови до батьківщини та як символ жовнірських чеснот мав би спочити на почесній площі у Варшаві, поляки вибрали не вояка, що боронив Варшаву перед навалою большевиків, ні не вибрали героя, що поляг у Познанщині чи на Шлеську, а тільки вояка, що поляг під Львовом.

Ще в мирні часи пускалося на широку скалю пропаґандний матеріял, щоби Львів хочби свіжо видуманими леґендами звязати тісніше з Польщею. Я сам чув таку нісенітницю, яку польська вчителька львівської школи оповідала дітям, що на Пісковій Горі біля Високого Замку у Львові у далеку давнину виводилися не льви, а „орлєнта", що мабуть походили від тих вірлят, що по старопольській традиції мали ґніздитися в Ґнєзні, пра-старій польській столиці, звідки й мав піти польський герб-орел. В останних роках поляки називали своїх боєвиків, що у Львові боролися проти українців „Орлєнтами". Наділі нинішна Піскова Гора звалася давніше Горою льва, чи навіть львів, звідки й взяв свій початок ґерб Львова та Галичини — лев. Така свіжо видумана леґенда про львівські „орлєнта" малаб переконати діти Львова, що Львів від найдавніших часів був польським містом.

Бували у Польщі підручники історії та ґеоґрафії для середношкільної молоді, що чорне на білім писали, що Львів заложив Казимир Великий, польський король; ба що гірше один такий підручник був написаний людиною з науковим поважним ступнем, професором ґеоґрафії на університеті в Познані — Павловським з походження „кресовяком". Правда, були також підручники, що писали правду, а результат того був такий, що таки сама польська молодь заганяла нерідко надто патріотичного професора своїми запитами у не надто вигідне положення.

Хотяй у нових часах та й ще нині голоситься на всі способи, що Львів відвічно польське місто, то це саме заперечує вже в 17-тім столітті польський історик Львова Зіморовіч, який свій твір про історію Львова назвав по латински „Леополіс Тріплєкс" — потрійний Львів, бо свою історію Львова він ділить на період найстарший: Українського Львова другий період німецького Львова, коли то звичаєм середновічних міст в Польщі німці - міщани опанували публичне життя міста, та вкінці період, польського Львота, що розпочинається доперва під кінець 16-го століття. Ще в першій половині 16-го століття, не зважаючи на двісталітне вже польське володіння над Західною Україною, польський елемент у Львові був такий слабкий, що у всіх римо - католицьких церквах Львова панувала мова чужинецького міщанства — німецька. Початок польській мові у римо - католицьких церквах Львова дав приватний меценат, що фундував окремого сотрудника - проповідника у львівській римо - католицькій катедрі, щоби перший проповідував у польській мові.

Чому 600-літний ювилей Львова?

Якраз на передодні теперішної війни, осеню 1939 року, все було підготоване з боку поляків, щоби наступного 1940 року відсвяткувати з великими парадами 600-літний ювилей Львова. Міліонові фонди з державної та мійської львівської каси призначено на гу штучну імпрезу. Грубі томи списали та видали, щоби доказати річи, яких доказати зі становища історичної правди годі — а саме, що Львів то таки заложений королем польським Казимиром, що Східна Галичина була від найдавніших часів польською землею, та що її доперва пізніше скольонізували українці та зукраїнщили цей край під володінням київської Руси. Такі нісенітниці виписували молодші історики, що ще мали „анімуш" боротьби з українцями за Львів та його переливали на терпеливий папір. Відгребували вже й справу цих літописних червенських городів, що їх Володимир В. відібрав від Польщі. Історична наука, й то навіть польська, вирішила цю справу в цій площині, що червенські городи це пограничний пояс землі над Сяном та Вепром, а не Східна Галичина, що ніколи до Польщі перед окупацією Казимира не належала.

Для баламуцтва та мнимого узасаднення історичних прав Польщі до Східної Галичини в останнім часі її таки й стали називати червенською землею — „Зємя Червенска" на місці неповажної дотеперішної назви Малопольскі Всходнєй, видуманої ендецькою польською бруковою пресою Львова вже по 1919 році.

Навіть Централю Польського Історичного Товариства, якого природним осідком є столиця Польщі Варшава, перенесли до Львова, а держава та управа міста Львова призначила гроші на вибудування палати для цеї установи, що вже в серпні 1939 була під дахом.

Штучність роздмухування того ювилею була аж надто очевидна, чисто політична, щоби ще раз документувати польськість Східної Галичини. Чому вибрали рік 1940, чи 1943, що малиб дати підставу до 600-літнього ювилею міста Львова важко сказати. У 1340 році дійсно виконав Казимир В. перший наскок на Львів, але мусів згодом [illegible]. Пізніше Львів перейшов у руки зукраїнщеного князя Любарта. Саме 1343 рік лишив нам слід цього українсько-литовського володіння у Львові; ним є дзвін Дмитра-Любарта на свято-юрській катедрі. Після того прийшло на кілька літ автономічне володіння українського боярства в Галичині.

Помилкові ходи.

Плян святкувати 600-ліття Львова в 1940 році у Львові відпав через большевицьку окупацію Львова; якесь святкування 600-літного ювилею зробили поляки в Лондоні цього року, не зважаючи на страшну дійсність, що царює тепер над Польщею.

З одним не рахувались поляки в краю 1939 року, коли підготовляли якийсь 600-літний ювилей Львова, а саме з тим, що така „парада" стане провокацією українського населення Східної Галичини, та що для внутрішнього замирення краще булоб таких ювилеїв не улаштовувати. Дивне, що ці самі причини не промовляли до переконання і еміґраційним кресовим діячам в Лондоні, що кращеб такі ювилеї залишити раз на все та не дразнити такими історичними фактами в першу чергу господаря цеї землі — український нарід, з яким в теперішній ситуації кращеб шукати згоди, а не провокувати його такими ювилеями. Правда, лондонський уряд подавав інші рації не святкувати того ювилею, щоб не дразнити червоного уряду, але є теж ще другі куди більші істотні рації для польського народу — не дразнити українців.

І не тільки зогляду на український нарід видвигання якихсь неювилейних ювилеїв у ту пору небажане та без користи для польського народу, але теж переношення польських культурних установ на чужий терен може й для самого польського народу мати не конче корисні наслідки. Поляки й нині продовжують помилкову політику Казимира, щоби пхатися на схід зі занедбанням корінно польських земель в центрі та на заході. Нині на чужій землі нагромаджені польські культурні вартости в руїні та ледви чи їх польський нарід коли відзискає. Чи не краще берегти їх в етнографічній Польщі?

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

78)

— Та що, пане начальнику, чи то правда?

— Що чи правда?

— Ну, та теє... у дворі, кажуть, щось там теє...

— Цеє, не теє! — відповідав сердито війт. — Я нічогісінько не знаю. А ви відки чули?

— Та кажуть. Усі в селі говорять. Уже й не тямлю, хто мені перший сказав.

— Та хто перший? — доповідала якась язиката жінка. — Всі перші. По селі якби у дзвін ударив, щось то в тім мусить бути.

— Ну, то ходіть зо мною до двора, переконаємося.

— Правда є! Це найрозумніша річ. Пек йому, та чень же люди не зновили.

Від війта до двора було неблизько, і по дорозі юрба все росла та росла. Серед неї особливо голосно балакав та перебігав від одного до другого Цвях, котрого рано жандарм казав випустити з громадського арешту й котрий відтоді, мов навіжений, бігав по селі, розносячи вістку про те, що в дворі сталося щось страшне, та все додаючи, що ось перед хвилею чув це від цього або того сусіда, властне від такого, котрому він сам перед хвилиною сказав.

— Ну, люди, — сказав війт, коли вже були близько двора, — так, як ми тут є, чень усі не підемо до двора.

— Чому ні? — роздались крики серед юрби. — Що нам хто зробить? Ходімо!

— Але не можна! — рішуче відмовив війт. — Ануж то все неправда? Ануж там нічого не сталося? Готова нас пані заскаржити до суду, що їй двір нападаємо.

Слова про скаргу, про напад утихомирили людей. Вони зацюкалися трохи, тим більше, що всі якось почували в душі, що властиво ніхто не знає, чи й яке там склалося нещастя.

— Найліпше так буде, — казав далі війт. — Ви тут задержіться, а я з трьома господарями піду до двора. Розвідаємо, що там чувати. А як справді буде вас потрібно, то вас покличемо.

— Добре, добре, хай так буде, — загомоніли люди.

Вибравши трьох господарів, війт на їх переді посунув ід дворови. Доходячи до брами, він кашельнув на відвагу, поправив собі шапку на голові, потім поправив на собі пояс, далі торбу з бляхою і вкінці, перехрестившися, отворив хвіртку і ввійшов до середини. Був це чоловік старший, котрий тямив іще покійного графа й панщину й, по старій памяти, ніколи не любив мати діла з двором. Нові, конституційні відносини зовсім не затерли в мужиків старих, панщизняних згадок, а розділ села на громаду й обшар відчужив їх від себе, а властиво накопичив між ними цілу купу нових взаємних роздразнень, підозрень, суперечок, тим дошкульніших, що ділялися нібито на леґальній основі, а звичайно виходили на шкоду громади, навіть тоді, коли дворови не приносили ніякої видимої користи.

Ледве отворивши хвіртку і зробивши крок до середини в вузький вигонець, що провадив на панське подвіря, пан начальник цофнувся напруго, немов побачив щось страшне перед собою й хотів взадгузь вернутися на вулицю. Він стукнув плечима об свого сусіда, котрий власне за ним проходив хвірткою.

— А вам що, пане начальнику? — спитав сусід, зупиняючися також.

— Агі! — промовив неохітно начальник. — Десь якась стара баба набалакала, що тут усіх вирізали, обрабували, обікрали. Адіть, пані онде на подвірю, здоровісінька! Ще й з паничем!

— Та то правда, — мовив сусід. — Видно, що забийства не було. Але за крадіж чи грабунок таки ще вартоб розпитати.

— Е, говоріть своє! Варто розпитати. Вам то легко говорити, бо ви права не знаєте. А я, як начальник, не маю права мішатися до того, що робиться на обшарі, хіба щоби пані дідичка сама мене завізвала. А вже якби були її обікрали, або ограбували, то не бійтеся, вона булаб досі наробила ґвалту не тільки на все село, але на весь повіт. Ходім геть!

— Е, пане начальнику, — почали вговорювати його ті господарі, що ввійшли останні, — якось то не ялося так прийти й, не сказавши нічого, втікати. Ще пани подумають, що їх боїмося.

— Та коли хочете, то питайте, — промовив війт. — Мені урядово не випадає, а вам можна.

— Ну, нам! Чому нам? Ви в нас у селі найстарша особа, то вам найліпше випадає, — змагалися мужики.

Всі були цікаві дізнатися, що властиво сталося у дворі, та ніхто не мав відваги підступати до пані, котрої не любили за її великопанську гордість та невмолиму напасливість супроти мужиків, особливо тоді, коли по її боці була хоч тінь управнення.

І хто знає, як довго ще вони булиб змагалися, колиб не Адась, що перший побачив їх та наблизився до них із подвіря, де досі занятий був якоюсь живою розмовою з матірю.

— Чого вам треба, люди? — запитав він гостро, підходячи до них і ані одним кивком голови не відповідаючи на їх поклін.

Мужики стояли, кланяючись та позираючи один на одного. Ніхто якось не зважувався перший промовити. Вкінці промовив таки війт:

— Прошу ясного панича, тут по селі хтось чутку пустив, що у дворі щось не теє...

— Що не теє?

— Та щось сталося.

— Що таке мало у дворі статися?

— Або я знаю, що? Гомонять люди, а самі добре не знають. Одні кажуть, що якась крадіж, другі — що грабунок, треті — що забийство. То ми прийшли... (Дальше буде).

Огляд Новин

(Подає **Елмер Дейвис,** Директор Бюра Воєнних Інформацій).

Ромель Тікає.

Наші армії в Африці посуваються наперед. Коли я говорю наші армії то маю на думці всі три — британську, французьку та американську тому, що їх недавні операції були першорядною спільною працею. Цими днями, коли Британська Восьма Армія атакувала берегові позиції Ромеля, Американський Другий Корпус атакував його збоку півночі. Ромель мусів післати на той фронт чимало своїх людей, тенків, щоби стримувати наші частини. Але він не мав їх стільки, щоби бути сильним на обидвох фронтах і британці пробились. Так певно буде продовжуватися вздовж 175 миль які він має перейти доки дійде до Бізерти і спробує там затриматися.

Ромель, як відомо, давно командував німецькою та італійською армією і коли він вигравав, то звичайно німецька пропаґанда вихваляла та прославляла його. Тепер, наразі пропаґандисти в Берліні говорять репортерам невтральних країн, що Туніс є фактично італійським тереном війни, та що Ромель є тільки командуючим певної частини того фронту під італійським головнокомандуючим. Німці признаються до перемог, але як станеться поразка, хочуть, щоби вина за це спадала на італійців.

Тепер Туніс не є ще переможний. Правдоподібно там ще будуть тяжкі бої і великі втрати, поки Ромель не буде остаточно зметений і загнаний в море. Після того як Африка буде звільнена від ворогів, перед нами стане ще більше завдання — інвазія Европи. За останні три тижні наші армії безперечно виконали велику працю, досконало-професійну.

Дальша Боротьба з Дорожнечею.

Тут, в дома, урядові аґенції працюють над тим, як виконувати розпорядження президента про замороження цін і зарібної платні. Нема сумніву, що це нове розпорядження має завдання — не допустити до інфляції, міцно тримати ряди в боротьбі з нею. А втримати ряди, як казав президент, можна тільки одним способом — перестати шукати виправдання, що не втримались то тут, то там. На ціни всіх предметів, необхідних для прожитку, мусить бути введено покриття. Зарібна платня не має підноситись вище „залізної межі" — це значить не може підвищуватися більше як на пятнацять відсотків від платні, яка була на початку 1941 року. Ніхто не може перетягати робітника з його теперішньої праці, пропонуючи йому більшу платню, за виключенням тих випадків, коли це потрібно для ліпшого ведення війни.

Президент порівнював протиінфляційні заходи зі столом на чотирьох ногах: контроля платні, цін на харчі, пайкування та відповідне оподаткування і ощадження. Ця остання нога особливо потребує поправки.

Замороження цін може спричинити трудноці одним людям, замороження платні іншим, але найбільші трудноці можуть впасти на нас всіх, якщо ціни будуть зростати необмежено вгору. Не маємо тепер тут вигід і зручностей, що ми до них звикли, проте життя тут є більш приємним ніж в будьякій іншій країні світу. Здається не всі те усвідомлюють собі.

Деякі особи недавно передбачали, що американський нарід не витримає. Вони помилились. Перед тим як введено було пайкування консервованих овочів і городини в березні, деякі ворожбити казали, що воно є складне й непридатне. Але здається всі вже навчилися, як з ним обходитися. Коли введено пайкування мяса і товщів, знова дехто казав, що воно не вдасться. Були трудноці перші дні, це правда, але тепер справа налагодилась, не зовсім перфектно, але досить добре. Ліпше пайкувати мясо, ніж дозволити, щоби воно йшло до рук тільки тих, хто має більше часу і грошей.

Дехто думав, що американці вважають війну тільки як позбавлення певних зручностей. Японці і німці казали, що ми не витримаємо, бо любимо роскоші — американський рівень життя — так дуже, що воліємо поразку ніж позбавитись того життя. Теж і тут японці і німці помилились.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. О., Дітройт, Міш. — Хіба Дітройт не може нарікати на брак дописів про життя в цій громаді. І не можна закинути „Свободі", щоби вона не ставилась ліберально навіть і до тих, що її, як їм треба, використовують для своїх цілей, а позатим її не знають. Ви, як добрий Союзовець, повинні це краще знати від інших. Але у всьому є мірка... Особливо тоді, коли в рядах тих, що щиро стоять при „Свободі" і нею дорожать, підносять закиди саме проти того, про кого згадує допис. Як читали канадійсько-українську пресу з минулого тижня, то завважили, які це закиди. А як не читали самі, то там у Дітройті є такі, що її читають. І ще одно: Що це значить „Комітет"? Який комітет? Таж у дописі говориться про ріжні організації, а нігде нема ні слова про якийсь „комітет". Так писати не можна.

Німці Мобілізують Польську Молодь

ЛОНДОН (ОНА).—До Лондону прийшли з Польщі підземні газети, в яких подається до відома, що з приходом весни німці збираються мобілізувати всю польську молодь для воєнних зусиль. Одна з них нелеґальних газет, що називається „Вядомосьці Польске", подала вістку, що німці позамикали в Польщі багато фабричних варстатів і видали приказ, щоби всі працездатні робітники реєструвалися. Особливо молодь від шістнадцять літ вгору. Німці кажуть, що вся людська сила в окупованих ними краях мусить бути запряжена до воєнних зусиль. Хто не хоче реєструватися, того жде каторга або й смерть. Особливо тих, що мають в руках фах, бо німцям бракує кваліфікованих робітників. Отже, як хто таїть, що він є з фаху шлюсар чи рисівник, то прилапавши його на брехні, німці такого чоловіка розстрілюють. Кажуть, що перед ними не можна нічого таїти. Але поляки на це не зважають й обманюють німців, де можуть.

Вийшло на верх, що польський уряд в Лондоні має в Польщі свого представника, який видає до народу відозви й інформує його, що в короткім часі прийде порахунок з наїздником. Він закликає поляків не піддаватися й не падати на дусі, бо йому прийде на поміч велика армія Обєднаних Держав. Німці будуть побиті і польський нарід буде визволений з націстівської неволі. Лондонські поляки не хочуть нiщо про свого представника в Польщі говорити, але здається, що як йому вдалося туди дістати, то Сікорскі зробив це тому, що його уряд як і всі інші уряди на вигнанні, почав тратити контакт з Польщею. Німці герметично її замкнули і годі було взяти, що саме там робиться. Розуміється, що хто знає добре тамтешні відносини, то може багато довідатись з німецьких газет, які приходять до невтральних країв. Вони, річ природна, цілої правди там не лишуть, але хто вміє читати поміж рядки, то може багато довідатись. Наприклад, в останніх часах завважено в німецькій пресі, що націсти вирішили організувати національні армії в окупованих східно-европейських краях, але дотепер ще не було написано, де і чи взагалі такі національні армії істнують. А як про них нічого більше німці не пишуть, то значить, що підбиті ними народи відказалися приставати до „національної" армії. Може бути, що німці й поляків закликали до такої армії, але вони заклик збойкотували і тепер Гітлер силою мобілізує їх до збільшення своїх воєнних зусиль.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

МЕКАДУ, ПА.

Дещо з нашої громади.

Читаючи нашу „Свободу" знаходжу багато відомостей з ріжних громад. Всюди видно є добрі люди, що дбають за українське життя. Коли порівнати це з тим, що діється в нашій громаді, то вийде, що в нас так якби не було українців. Давніше були в нас діяльні священики і дяковчителі, а при їхній помочі народне життя розвивалось краще, так, що було прикладом для сусідних громад. Але не так є тепер. А шкода, бо ще є старі добрі народні робітники. А шкода, бо з Мекаду вийшло много гарних людей, адвокатів, лікарів, тощо. Тепер маємо в містовім уряді п. К. Поступака як кавнсилмена, а п. Ф. Качмар є „чіф оф поліс". Та найбільше заслуженим є п. Дмитро Капітула, котрого знаю вже від 50 років, як займається народніми справами. Знаний він з того, що скаже кожному правду в очі. Знаной з праці в У. Н. Союзі, де він був свого часу головним предсідником, а тепер є від довшого часу головним контрольором. Зокрема належиться йому признання за щиру працю в 7. Відділі У. Н. Союзу, до котрого він притягнув багато членів. В нашій громаді дбає за спокій, бо коли де вирине яке непорозуміння, то вміє його своїм тактом полагодити. Тепер робить спис, скільки члени Братства закупили воєнних бондів на оборону нашого краю, як теж і скільки є наших хлопців в американській армії. Хоч у старших літак, а ревно працює, за що йому належиться від нас усіх щире Спасибіг.

Старий Союзовець.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Жіноча Сторінка

Великодний Тиждень Української Жінки

Українська народня традиція звичаї, обряди, повіря, це майже у цілому твір духа української жінки. Це підчеркують наші етнографи, звертаючи увагу на факт, що мужчина в звичаях та обрядах українського народу майже не відграє ніякої ролі. Жінка являється тут й ініціяторкою, виконницею: вона творить традицію для таких обставин, де сама може відгравати найголовнішу ролю, немов ставлячи себе на сторожі цього, щоби традиція не вийшла скривленою чи сфальшованою та не такою, якою жінка хотілаб її передати. Щоби тисячеліття перетрівали її ідейний світогляд, її прикмети господині, матери, дружини, сусіди.

Тому вся традиційна українська обрядовість вяжеться з хатою, родиною, подвірям а багато менше з полем, громадським майданом, чи іншим варстатом праці та діяльности чоловіча. На цьому терені, де жінка завжди була організаторкою та керманичем життя вона старалася розсіяти чар поезії та багатство символіки. Найпростішим, щоденним обовязкам надавала духового змісту, прибираючи їх своєю пребагатою уявою, дошукувалася у них глибшого значіння та дальшої цілі, чим самі лише потреби будня. Звідсіля українська народня традиція така багата та ріжнородня, і вона така характеристична як джерело духових прикмет української жінки, а то й світогляду цілого народу, на якому цей вплив жінки сильно заважив.

Великі святочні нагоди, Різдво, Йордан, Новий Рік чи Христове Воскресення — це той час, якого українська жінка вживає з подвійною дбайливістю для закріплення родинних та сусідських звязків. Звідсіля у неї стільки ініціятиви та труду, щоби ці святочні дні стали радісними та незабутними, задля цього стільки напрацюється враз з руками її уява, щоби скромними засобами хліборобської хати розрадувати та погостити рідню і близьких. Приглядаючися зблизька, чи читаючи про наші народні святочні звичаї аж соромно ставати мусить міській жінці, в якої вигода щоденного життя вбиває ці потреби, та амбіції, які напевно досьогодня перетривали у нашої сільської хазяйки, бо їх дотепер не знищило ніяке лихоліття. Це потреба поставити і держати домашне вогнище на високому ступні достоїнства, з якого свої та чужі кілька разів у рік черпалиб незвичайну, святочну поживу для свого духового підйому та потреб серця. Ці потреби нашої сільської хазяйки являються нерідко серед матеріяльних недостач, а завжди у часі, коли буденні обовязки й так виповняють жінці час від сходу сонця до ночі. Коли зважити, що саме у таких обставинах будиться у неї голод за красою життя та радістю родинних та приятельських звязків навіть за ціну цього, що для неї хазяйки це значить новий додатковий і нелегкий труд — коли зважити це, треба клонити перед нею голову, як перед тою, якій українська родина завдячує усе, а культура людських взаємовідносин багато.

Уже в половині Великого Посту починає українська селянка свої приготування до Великодня. Відтоді починається збирання яєць на писанки, до свячення та на печиво. На Гуцульщині є звичай, який наказує, щоби ці яйця обовязково були від таких курей, що у перше несуться! По багатьох околицях ще й досьогодня жінки не вживають до писанок інших красок, крім цих, які сами зроблять: жовту з вивару кори дикої яблуні, зелену з житнього борщу, чорну з соняшникової луски і червону з ягід чи зілля. Заводові „писанчарки", яких у кожному селі найдеться кілька, знають десятки ріжних мистецьких орнаментів так, як і вишивальниці взорів. Знають їхні назви та техніку виконання, а в таких „писанчарських" околицях, як наш Косів чи Снятин подибаєш не десятки, але сотки ріжних взорів та зразків творчої ініціятиви української жінки.

У Страстний Тиждень треба конче білити хату, а повіря каже, що колиб жінка не зробила цього з окремою дбайливістю її хата ніколи через рік не буде білою та чистою, хоч не знать скільки її не білилиб. У Страстну Середу наші гуцулки печуть до полудня малі житні хлібці для дітей, що пополудні ходять від хати до хати зі святочними бажаннями. У Великий Четвер господарі та старші діти купаються рано у ріці чи потоці, бо в цю днину вода „жива" — старики та малі діти у хаті. На цей день теж жінка готовить „Багату Вечеру" з пампухів на олію, риби та борщу, на память Христової Тайної Вечері. Після цього Страстне Богослуження у церкві, а потім багато жінок починає цілковитий піст, який триває до неділі.

У Велику Пятницю печення пасок — це найважніша праця. Треба виробити „головну" з хрестами „ружами", руками, „плащами" та іншими символічними прикрасами — треба спечи пасочки для дітей і родини, перепічки для бідних. В ріжних сторонах ріжні звичаї вяжуться з цьою найважнішою жіночою працею Великодня, а її вислід — це найбільші гордощі, або... найбільший сором ґаздині.

У Велику Суботу кінець хатної роботи, відвідини плащениці у церкві, а під вечір ще варення борщу з вудженим мясом. Поки борщ вариться — жінка готовить все, що треба святити у посудину чи кошик, призначений з року на рік ними на цю нагоду. Після цього господиня миється, готовить святочну одежу, та йде спати. Досвіта ціла рідня святочно зодягнена іде до церкви, де свячення пасок, бажання свят своякам, сусідам та обдаровування бідних, закінчує цю „офіційну" частину жіночих святочних приготувань.

Поворот домів, свячене на чисто застеленому столі і бажання: „Абисмо дочекали і нарік Воскресення, і рік від року, доки Бог віку, Христос Воскрес". Вузол родиних почувань зашморгується тісно довкруги стола, і жінка царює там, де цілий тиждень була неструдженою робітницею.

Клявдія Олесницька.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ТО БУВАЛО В СТАРІМ КРАЮ.

Надходять Великодні Свята. Правда, наші думки тут, біля нашої рідні, біля тих синів, що їх ожидаємо, як прийдуть на „урльоп". Думаємо, якби то зібрати ті всі „пойнти" та наготовити всього добра, щоби все було по старому... Але ми, що виросли в старім краю, не можемо відігнати тих думок, що налітають і нагадують нам наші діточі й молодечі роки і той Великдень, який ми святкували на рідній землі.

А які то паски пекли тоді! Чим багатший, то ніби пік більшу паску. Декотра була така, що ледви жінка завдала чоловікови на плечі, як ніс святити. А обрус, то вистарчив тільки, щоби середину закрити, а краї паски були наверха. Як умів господар нести, то доніс на цвинтар. А як ішов під гору і підтягнув, то нераз паска вилетіла та покотилась аж на цвинтар... Ой, Боже милий, коби то ще раз те все побачити, оті церковці, оті лини, паски і почути ті вистріли з моздзірів, чи те, як співають і виводять гаївок. Яка то була радість, як давала дівчина хлопцеви галунку, та ще тому, що його любила. Знову той, що його не любила, то нераз зайде з заду та видере собі писанку.

А обливаний понеділок! Заки надійшов, то довго наловлялися хлопці, котру то добре обляти водою. Та дівчина, що хлопця любила, то ще з душі рада була, як її затягне до потока та таки добре цілу зілле. А старші, як подивились на молодих, то й собі за коновку. І неодна „стара" таки добре нахлипалась, заки відійшла. Я таки кажу, що ті всі звичаї в краю були прості, але гарні й веселі, що додавали радости навіть і там, де біда була. І хоч минуло стільки літ, як їх переживалось, а проте мило за це згадувати.

Анастазія Деревляна.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Ювилей 125. Відділу У. Н. Союзу.

Недавно тому відійшов від нас на вічний спочинок о. Микола Струтинський, людина великих заслуг. До його добрих діл належить і те, що дня 15. березня 1908 року заложив 125-тий відділ У. Н. Союзу, себто Сестрицтво Благовіщення.

І саме в неділю, дня 14. березня, якраз в 35-літні роковини свойого істнування, Сестрицтво мало з огляду на воєнні обставини скромне ювилейне торжество.

З історії Сестрицтва виходить, що воно добре розвивалося і до трьох літ дійшло до 34 членів. Потім істновання зачало запепадати, а по 27-літнім істнованню докотилося до 15 членів. Якаж причина? Не нам її шукати...

Зате з нагоди ювилею ствержено, що коли в 1936 році вибрано новий уряд, то Сестрицтво дійшло до того, що обеднує тепер уже 135 членів.

За це належиться признання таким визначним членицям: Марія Леськів, Параня Дмитрів, Розалія Попадюк, Розалія Сидорик, Анна Павлів і Марія Лобойко. Це ті, що організували нових членів і помагали у фінансовому зрості відділу.

Сестрицтво виповнювало не лише свої статутові обовязки супроти У. Н. Союзу, Америки і України, бо це є самозрозумілим. Воно вело працю народню та брало участь в таких важних історичних загально-українських моментах в Америці як: Український День в Америці, Жіноча Вистава, Світова Вистава в Шікаго, Кампанія на Дім Інвалідів у Львові, Збірка на Народну Лічницю у Львові, Поміч Карпатській Україні.

Коли кажемо, що Сестрицтво брало участь у того роду підприємствах, то під тим розуміємо активну працю збіркову, від хати до хати, чи на рогах вулиць, коло церков і т. п.

125-тий відділ У. Н. Союзу — це одинокий жіночий відділ, який мав за добрих часів, часів, коли ішла в рух спортова акція і коли дівчата ще не повиростали, свою спортову дружину, що змагалася і здобула в 1939 році підчас „Дня Молоді" Трофей У. Н. Союзу гри в „бейз бол".

З нагоди 35-літних роковин треба згадати, що першими урядницями відділу були: Марія Руда і Катерина Вакулінська, а до найстарших членів зачисляються: Текля Оленяк, Текля Косар, Тереса Бабій, Марія Гут, Зофія Канюк, Катерина Афтанас та Тереса Ярема.

Про саме ювилейне торжество можна коротко таке сказати:

Предсідниця відділу, пані Анна Васильовська, як звичайно всюди водиться, отворила свято. Секретарка, пані Іванна Подола, подала короткий історичний нарис життя відділу. Касієрка, пані Ксеня Плетяк, подала короткий касовий звіт, а містопредсідниця, пані Марія Гриньків, закінчила це ювилейне свято.

Сестрицтво купило для церкви св. Николая хоругов, якої посвячення довершив о. парох Андрейків і виголосив відповідну до хвилі промову.

Привітне слово від У. Н. Союзу мав головний радний, п. Тарас Шпікула.

Ювилейні побажання і дарунки зложили репрезентанти таких товариств: пані З. Білінська — Апостольство Молитви, п. Филип Васильовський — Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу; пані Анна Стронська — Золотий Хрест; п. Іван Дякун — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252 У. Н. Союзу; пані А. Скоропад — Марійська Дружина Старших Жінок; пані М. Левтюх — Тов. ім. Княгині Ольги; пані П. Лучків — Тов. ім. Маркіяна Шишкевича, від. 52 Провидіння; пані З. Рап — Марійська Дружина Молодших Жінок.

Пан Евген Команишин, головний контрольор Провидіння, і п. Т. Кривовяз кількома щирими словами приєдналися також до ювилейних побажань Сестрицтву. Бажання зложив теж п. Максимович, організатор У. Н. Союзу в Шікаго.

Роковини були получені з товариською вечерою.

Іванна Подола.

ТАРЗАН, ч. 752. Підступна тактика.

Не журячися першим успіхом наїзників, Тарзан закликав відважних оборонців до себе.

Вони закидали списами й камінними молотами наїзників, котрі відповіли кулями.

Бандити стали шукати, де б скритися. Тарзан крикнув: „За ними!"

Але наїзники взялися хитрої тактики, аби заскочити оборонців неприготованими.

ПРОТОКОЛ
З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКЕ ВІДБУЛОСЯ В ДНЯХ ВІД 15-ГО ДО 19-ГО БЕРЕЗНЯ 1943 РОКУ В ДОМІ У. Н. СОЮЗУ ПІД Ч. 81-83 ҐРЕНД СТРІТ, ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Річні наради головного уряду почались в понеділок, 15. березня, і тривали пять днів. Нарадами проводили по черзі головний предсідник, заступник та заступниця головного предсідника. У нарадах брали участь отсі головні урядники: М. Мурашко, Г. Герман, Марія Малевич, Д. Галичин, Р. Слободян, Д. Капітула, д-р В. Ґалан, д-р А. Т. Кібзей, Р. Смук, С. Куропась, П. Дуда, С. Слободян, І. Романишин, Т. Шпікула, В. Дідик, Ґеновефа Зепко, М. Давискиба, Е. Ляхович, А. Шумейко, Д. Шмаґала й Юлія Баволяк. У часі засідання були завжди присутні всі головні урядники, крім радного Е. Ляховича, який був дістав звільнення від праці тільки на два дні, й був на нарадах тільки 16. і 17. березня.

Головний предсідник відкрив наради словами: Витаю Вас, шановні головні урядниці й урядники, на цім нашім другім, по минулій конвенції, засіданні, яке отсим проголошую відкритим, та прошу пошанувати память померших членів Українського Народного Союзу й віддати честь усім тим, що тепер служать у збройних силах Америки, повстанням з місць. Головні урядники повстали на хвилину з місць, а тоді головний секретар відчитав програму нарад, що складалась з таких точок: Звіти головного предсідника М. Мурашка, заступника головного предсідника Г. Германа, заступниці головного предсідника Марії Малевич, головного секретаря Д. Галичина, головного касієра Р. Слободяна, головної контрольної комісії, в складі Д. Капітули, д-ра В. Ґалана, д-ра А. Т. Кібзея, Р. Смука й С. Куропася, та звіти головних радних П. Дуди, С. Слободяна, І. Романишина, Т. Шпікули, В. Дідика, Ґеновефи Зепко, М. Давискиби, Е. Ляховича, А. Шумейка, Д. Шмаґали й Юлії Баволяк; дискусії над звітами; внесення і ухвали.

Згадану програму принято на внесення радного М. Давискиби, поперте радним П. Дудою. Заким приступлено до звітів, на внесення д-ра А. Т. Кібзея, поперте радним В. Дідиком, вислано кондоленційну телеґраму для родини щойно померлого о. Миколи Струтинського, довголітного члена й бувшого головного урядника У. Н. Союзу, та визначного громадського діяча.

Першим з черги був звіт головного предсідника М. Мурашка.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА, М. МУРАШКА,

за час від 1. січня до 31. грудня 1942 року.

На річнім засіданню в 1942 році, за директивою 20. конвенції, ми рішили, щоб Український Народний Союз уділював відділовим урядникам, а зокрема секретарям, більшу нагороду. Ми тоді рішили також, щоб У. Н. Союз вимагав від людей, яким визичив гроші на морґеджі, щоб вони йому сплатили частину старих морґеджів, а нові морґеджі, щоб уділював лиш до 33% теперішньої вартости реальностей та, щоб самий видавав свій урядовий орган „Свободу" й „Юкрейнієн Віклі".

На основі такого рішення У. Н. Союз уділює тепер відділовим урядникам такі нагороди, які їм признано на минулім річнім засіданні. Щодо вимоги, щоб люди сплачували гроші, які вони позичили в У. Н. Союзі на морґеджі, коли реченець тих морґеджів перейшов три роки, вислід є такий, що в минулому році люди сплатили морґеджів на $147,846.70. Про уділювання нових морґеджів до висоти 33% теперішньої вартости реальностей, як теж і вимагання таких умов, щоб нові морґеджі були сплачувані в 15-ти роках, скажу, що успіху ми не мали і нових морґеджів не давали.

Від 1. травня 1942 року „Свободу" й „Юкрейнієн Віклі" видає У. Н. Союз, а я, за ухвалою Головного Уряду, в додатку до моїх обовязків як предсідник Союзу, сповняю також обовязки управителя видавництва. Інші орґанізаційні справи, що їх 20. конвенція і головний уряд передали екзекутивному комітетові до виконання і введення в життя, полагоджено так, як цього вимагали інтерес і добро нашої орґанізації.

Загальне число членів, повнолітних і дітей, збільшено в 1942 році на 948. Отже значно менше як у 1941 році. Причин до цього було багато. Найважнішою причиною є це, що впродовж року не всі члени Союзу беруть активну участь у приєднуванню нових членів. Не всі члени дбають про зріст У. Н. Союзу в членах так, як цього вимагає його інтерес і добро. Інтерес орґанізації вимагає, щоб усі члени, а не лиш частина, приєднували нових членів. Орґанізаційне життя вимагає, щоб кожний член, як йому лиш трапиться пригожа хвиля, вписав до своєї власної орґанізації нового члена і таким чином причинився до збільшення Союзової родини. Кожний член повинен не лиш хотіти, але і уміти використати кожну пригожу хвилю для вписання нового члена. Це треба нам усім мати на увазі зокрема цього року і старатися вписати в Союзові ряди якнайбільше нових членів, бо лиш таким чином приготовимося гідно до відсвяткування 50-літного ювилею, що припадає на наступний рік.

Ще треба всім членам У. Н. Союзу мати на увазі й те, що кожний член обовязаний приходити на кожні збори свого відділу. З місячних оголошень, що їх відділи проголошують кожного місяця в органі про збори, знаємо, що в багатьох відділах на кожні збори приходить тепер лиш мале число членів. А ті, що не приходять на кожні збори, опісля ще нарікають, якто без їхньої приявности збори могли вирішити таку чи іншу справу? Хоч відділові урядники кожного місяця просять і закликають, щоби члени приходили на збори своїх відділів, то не зважаючи на те, все таки багато членів ухиляються від того обовязку, який вони, у приреченню при вступі до організації, добровільно на себе приймили. Статут У. Н. Союзу виразно постановляє, що членські обовязки мають виконувати всі члени, а не лиш частина. Всі члени, а не лиш частина, мають приходити на кожні збори і помагати своїм відділовим урядникам розбудовувати організацію, яка є нашою спільною власністю.

Майно У. Н. Союзу збільшено в 1942 році на $488,301.20. Загальне майно з кінцем 1942 року виносило $6,848,431.09. Розміщене воно було так: Готівка 7.92%, Державні, Стейтові, Міські та Поблик Ютилити бонди 51.23%; Морґеджі 17.84%; Реальности 14.68%; Членські позички 8.15%; Друкарня, Книгарня й інше 0.18%. Всі вкладені У. Н. Союзом гроші в бондах, котрих реченець виплатности припадав на 1942 рік, а також відсотки від усіх бондів, У. Н. Союз одержав. У квітні 1942 року екзекутивний комітет продав за $7,500 готівкою одну реальність У. Н. Союзу, а за не плачення власниками реальностей податку, води, належних рат і відсотків У. Н. Союзові, комітет перебрав на власність орґанізації три реальности, на яких орґанізація мала інвестованих $31,266.26. Скільки принесли власні реальности ренту подає у звідомленню головний касієр.

Від 1933 року, на кожнім річнім засіданню, а також на двох минулих конвенціях, говорено багато про це, щоб члени, котрі затягнули позички в У. Н. Союзі з нагромадженої резерви на їхніх грамотах, сплачували їх більше, як вони до тепер сплачують. Для інформації зазначу, що за 10 минулих років 8,648 членів заратувалися позиченими в орґанізації грішми тоді, коли їм цих грошей найбільше було потрібно. За той самий час лиш 3,721 членів позички сплатили, а 4,929 членів ще дальше довгують. Маючи на увазі вказівну думку конвенцій і річних засідань, ми повинні старатися вияснити тим членам, що в їхнім власнім інтересі є сплатити ці позички якнайскорше, щоб не платити від них процентів, які з кожним роком збільшуються. Деякі члени, котрі мають позички, думають чомусь, що такі позички можуть колись бути скасовані конвенцією так, як були скасовані „ліни". Таким членам ми повинні також вияснити, що така думка є зовсім мильна, бо членських позичок конвенція скасувати не може. Їх члени мусять сплатити ще за життя, або орґанізація стягне їх при виплаті резерви чи посмертного.

Війна і оборона краю вимагають від кожного громадянина та кожної управи, орґанізації сповнення додаткових обовязків. У першу чергу вимагають, щоб усі ставили потреби й вимоги краю та тих, що край обороняють, на перше місце, а потреби й вимоги особисті й орґанізаційні на друге. Виконуючи наші обовязки, як члени управи орґанізації, ми на минулім річнім засіданню постановили, щоб інвестувати в американських державних і воєнних бондах таку суму, яку лиш можна, і в канадійських бондах побіди таку суму, яку з депонованих грошей У. Н. Союзу в канадійськім банку можливо взяти. Екзекутивний Комітет це зробив і інвестував у 1942 році в американських державних і воєнних бондах $577,000, а в канадійських бондах побіди $20,000. Передав також жертви від У. Н. Союзу $500.00 на Американський Червоний Хрест і $100.00 на Ю.С.О.

Як працюють для оборони краю відділи, відділові урядники й члени У. Н. Союзу, виказують звідомлення 201 відділів, прислані до головної канцелярії в 1942 році. Вони виказують, що 119 відділів купили зі своїх відділових кас воєнних бондів за $65,825, а частина членів зі 201 відділів, котрі зареєстрували у відділах свої бонди, купили на суму $1,850,175. Не прислали таких звідомлень ще 268 відділів. Як би були прислали свої звідомлення ще цих 268 відділів, то тоді, зовсім певно, сума закуплених воєнних бондів усіми відділами і членами виносилаб щонайменше щерав стільки. Звідомлення прислані 201 відділами виказують також, що багато членів У. Н. Союзу служать у збройних силах Америки і борються на ріжних фронтах, а решта працюють на домашньому фронті помагаючи воєнним аусиллям. Радо дають жертви на Американський Червоний Хрест, Злучені Службові Орґанізації, Армі й Нейві Емердженсі Реліф, Вор Чест та всі інші воєнні цілі.

За ухвалою Головного Уряду, з 1942 року, управляв я від 1. травня видавництвом „Свобода" і „Юкрейнієн Віклі".

Прихід адміністрації „Свободи" за 8 місяців був такий:

Передплата від членів У. Н. Союзу	$33,560.00
Передплата від читачів	1,954.80
Кольпортаж	288.84
Оголошення	3,328.68
Друкарські роботи	2,892.21
Продаж книжок, карток і календарів	1,541.72
За електрику від У. Н. Союзу	144.00
Зворот за оправу річників „Свободи"	51.25
Зворот з асекураційної компанії	49.24
Зі змін адрес	33.37
За старий метал	31.64

Рекорди	18.25
За папір	16.90
Дрібні приходи	13.71
	$43,924.61
Опуст	7.92
	$43,916.69

Розхід:

Платня робітників і редакторів	$20,586.08
Поштові видатки	3,549.68
Папір і матеріяли	4,886.85
Рент У. Н. Союзові	6,400.00
Електрика й ґас	902.06
Книжки	482.51
Кореспонденти	446.50
Друкарські приряди	401.99
Соціяльне обезпечення	494.50
Телефон	230.78
Канцелярійні видатки і прибори	214.48
Асекурація робітників	164.23
Машина до писання	73.50
Дрібні видатки	63.94
Перевезення сейфу і шаф	55.00
Журнали і переклади	36.00
Кошти подорожі редакторів	29.60
Камин Кавнсил фор Америка Юнити	25.00
Поштова скринка	12.00
	$39,054.70
Опуст	16.96
	$39,037.74

Повторення:

Загальний прихід	$43,916.69
Загальний розхід	39,037.74
	$ 4,878.95
Готівка в банку з кінцем 1942 р.	$4,872.21
Готівка на руках з кінцем 1942 р.	6.74
Разом	$4,878.95

З цього звіту „Свободи" бачимо, що за 8 місяців у 1942 році призначений нами буджет і приходи з друкарняного бизнесу покрили всі видатки. Чи в рамцях цього призначеного нами буджету і сподіваних приходів з друкарняного бизнесу зможемо покрити всі видатки і цього року — я не знаю. Бо з пороблених нами ощадностей у видавництві в 1942 році, до суми приблизно $4,000, половина з цього іде тепер на підвишку платні робітникам і редакторам, яку їм ми дали від 1. січня 1943 року, підвишку паперу, яку тепер мусимо платити, та інші друкарські річи. В дискусії над видавництвом „Свободи" я подам вам, які труднощі мусимо поборювати у звязку з видавництвом часопису.

Основаним на ідеї братерства людей, взаїмної терпимости, рівности і справедливости, судилося Українському Народному Союзі й „Свободі", як народній організації і газеті, вже багато разів давати моральну підтримку нашим поневоленим братам у старім краю в їхній боротьбі з ворогами за здобуття свободи. За таку моральну підтримку наших поневолених братів вороги-гнобителі та їхні слуги ненавиділи У. Н. Союз і „Свободу" і де лиш могли то їм шкодили.

З ненависти до нашої організації і газети — сон їх покидав, як вони щось злого і брудного проти них не вчинили. Доносили до властей і поширювали проти У. Н. Союзу й „Свободи" в невідповідальних газетах ріжні напасти і пльотки. Для більшого баламутства клеветники заправляли деколи їхні доноси, напасти і пльотки підписами „член", або „члени У. Н. Союзу", щоби в такий спосіб успішніше підривати в людей довіря до нашої організації і газети.

Де їх джерело, не можна знати, але можна лиш догадуватися. Зазначу, що доноси ріжних клеветників та таких „членів" власти провірили і переконалися, що вони були неправдиві, зазначуючи при тім, що хто їх ширить той не уйде кари. Таксамо всі їхні напасти та ідіотичні пльотки розбиваються на ідейній і чесній праці нашої організації, якої голосу про кривди наших поневолених братів та про те, що вони від віків бажають свободи, ці плюгавці заглушити не можуть, бо тепер за свободу борються всі, що нею дорожать.

В минулому році був я на окружних організаційних зборах у Вилкс Бери, Па., і ювилейнім святі відділу 58 У. Н. Союзу в Ютика, Н. Й. Говорив я там про ріжні організаційні справи, а головно про приєднування до У. Н. Союзу нових членів та придержування в організації тих, що вже є обезпечені. Закликав я там приявних урядників і членів, щоб вони завжди мали на увазі це, що для розвитку У. Н. Союзу є важним не лиш приєднування в році якнайбільше нових членів, але що таксамо є важним і це, щоби в році було якнайменше суспендованих тих, котрі вже давно є обезпечені. Бо коли в організації є якнайменше суспендованих упродовж року то це властиво найбільше помагає загальному зростові нашої організації. До цього я закликаю всіх урядників та членів і тепер. Віддаймо якнайбільше нашого часу, уваги і старань для збереження старого бизнесу, а успіх у загальному збільшенню числа членів буде завжди багато кращий.

Дякую всім головним і відділовим урядникам, організаторам і членам за довіря і щиру співпрацю.

ЗВІТ ЗАСТУПНИКА ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА Г. ГЕРМАНА.

Поважаний Пане Предсіднику і Головні Урядники!

В минулому році я старався відвідати відділи в моїй околиці, а в тих відділах, що не мали зборів, я відвідував секретарів.

Був на трьох засіданнях головного екзекутивного комітету.

19-го квітня, на припоручення головного предсідника, був на зборах відділу ч. 223 в Вілкс-Берри в ціли наладнання суспензи відділу за неплачення вкладок до головної каси.

8-го серпня скликав я організаційні збори в Вілкс-Берри, Па. На зборах були головний предсідник, п. Мурашко, і організатор п. Маланчук. З п. Маланчуком я був також на зборах відділу ч. 48 в Плейнс, Па.

23-го серпня, на припоручення головного предсідника, я перевів збори відділу ч. 278 в ціли наладнання внутрішних непорозумінь і вибору нового уряду.

Слід зазначити, що місто Вілкс-Берри і околиця не має великих індустрій на виріб воєнних матеріялів і не користає з великих заробітків. Молодь пішла до війська, або виїхала до осередків де є праця і добра платня. З цих причин в організованню нових членів є застій, і він буде до кінця війни. Тому я радив секретарям звертати всі зусилля на організування дітей.

Справа спорту припинилася в минулому році, бо майже всі члени, що брали участь в спорті, пішли до війська. Весною 1942-го року було 14 дружин в бескетбол і 32 бовлінґ. Вони ледво докінчили сезон. Не було вигляду, щоб літом віджили дружини в бейсбол. Тому я зрезиґнував з обовязків спортового референта 30-го червня, а справу спорту перебрав головний секретар.

ЗВІТ ЗАСТУПНИЦІ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА МАРІЇ МАЛЄВИЧ.

Шановні Головні Урядники!

Як заступниця головного предсідника і член екзекутиви, я сповняла свої обовязки так, як вони є приписані статутом У. Н. Союзу. Також виконала я всі ті припоручення, які дістала з головної канцелярії.

Мій цьогорічний звіт є коротший як був він попередніми роками, одначе мушу зазначити, що саме цей рік вимагав від кожного головного урядника більше праці та більше енергії, як це було в минулих роках.

У теперішніх воєнних обставинах обовязком головного урядника є не лише дбати про розвій нашої організації, не лише дбати про те, щоб задержати в її рядах молодіж, яка масово відходить до армії, але також докладати всіх старань і сил до загально американського зусилля, щоб якнайскорше побороти ворогів нашої держави.

Тому я, на кожний поклик, ставала радо до праці в Червонім Хресті, чи при розпродажі воєнних бондів, або в якійсь іншій ділянці.

У справах союзових я мала три поїздки за цей рік.

31. травня була я в Ембрідж, Па., на ювилею відділу 276. 6. серпня була в Кембел, О., де Сестрицтво відділ 119 справляв свій 25-літний ювилей, а 20. грудня була я приявна на річних зборах 96. відділу, де залагоджено важні справи і вибрано уряд.

Цього року відбулись три засідання екзекутиви У. Н. С., на яких я була приявна, а рішення з тих засідань були поміщені в нашому часописі.

У червні звернулись до мене державні урядники в справі податків соціяльного обезпечення наших відділових секретарів. У тій справі ходила я два рази до канцелярії податкового уряду, та дала їм потрібні вияснення. Також помогла я деяким відділовим секретарям цю справу полагодити.

Кожнього року, в нашій окрузі, я влаштовувала організаційні збори, які корисно відбивались на добрі Союзу, одначе цього року таких зборів в моїй окрузі не було, з причини, що всі відділові урядники тяжко працюють при обороні, а до того й подорожування є утруднене.

На тім кінчу мій цьогорічний звіт.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО СЕКРЕТАРЯ Д. ГАЛИЧИНА ЗА 1942 РІК.

Організаційна активність У. Н. Союзу розвивалась в першому році війни, в якій знайшовся наш край, під впливом цих подій і обставин, які приносить зі собою воєнний час. Ця активність була іншою від тої, що ми її вели в звичайних нормальних часах. У першій мірі ми звертали увагу та клали натиск на те, щоб усі наші відділи, щоб усьо наше зорганізоване членство посвячувало якнайбільше свойого часу, труду та гроша на поміч цим величезним змаганням нашої країни, яких потрібно для вигри цеї війни. Справа помочі цим змаганням не сходила зі сторінок нашого щоденного організаційного життя. На зборах головного уряду, на зборах головного екзекутивного комітету, на окружних зборах окремих Союзових комітетів, на зборах і ювилеях поодиноких відділів, ця справа була завжди на програмі нарад. Вона була порушувана та представлювана, як одна з найважніших наших теперішніх завдань, також і в листах та відозвах головної канцелярії до відділів. І треба ствердити, що ця справа не осталась тільки на дискусійній точці. Вона проявилась в ділах. Членство нашої організації, з ентузіязмом і запалом, взялось до праці, до виконання своїх теперішніх горожанських обовязків. Воно купувало й купує воєнні бонди на такі суми, на які кожного члена тільки стати. Один відділ по другім дістає цертифікати відзначення за систематичне й постійне купування бондів. Відділи, а окремо й члени жертвують гріш на ці всі американські цілі, які є тільки проголошені ріжними добродійними організаціями, та які причиняються до успішнішого ведення війни. Знов головна канцелярія співпрацює з ріжними урядовими чинниками в такий спосіб, що висилає до відділів та членів ріжні урядові відозви та заклики в справі помочі ріжним воєнним акціям. А вкінці, члени нашої організації поносять не тільки матеріяльні жертви, але вони приносять також своє життя в жертву вітчині, на ріжних боєвих фронтах. А це власне найважніше, бо головно від таких жертв залежатиме наша остаточна перемога.

Крім праці, полученої з ріжними ціллями, що їх створила війна, цей рік позначився ще також спеціяльною і надзвичайною роботою, якої в історії нашої організації ще ніколи не було. Маю тут на думці рішення Трежюрі Департаменту з Вашінгтону в справі того, що всі відділи та відділові урядники обовязані заплатити податок соціяльного обезпечення за роки 1937, 1938 і 1939, від цеї винагороди, яку урядники діставали від відділу чи від У. Н. Союзу. У цій справі велось довший час листування між головною канцеляріею а Департаментом Скарбу, і вкінці Департамент Скарбу таки вирішив, що згаданий податок соціяльного обезпечення мусить бути заплачений. Це рішення спричинило стільки додаткової праці, виявснювання, конференцій з податковими колекторами по ріжних місцевостях, що з цеї праці можнаб видати велику книгу. Бо самих листів, написаних мною в цій справі, є сотки. А скільки зборів і нарад треба було відбути! Беручи всьо разом, треба ствердити, що ніяка справа, яка колинебудь виринала в Союзі, не вносила стільки замішання, клопоту, невдоволення, як ця, про яку тут іде мова. Це замішання, та багато безпотрібної праці походило з того, що колектори, які мали полагоджувати справу цього податку соціяльного обезпечення, не будучи як слід обзнайомлені з рішенням Трежюрі Департаменту, або інтерпретуючи його неправильно, не поступали однаково в кожнім поодинокім випадку, хоча, як нас повідомлено, то рішення і інструкції Трежюрі Департаменту в цій справі мали бути розіслані з Вашінгтону до всіх податкових урядів ріжних округів.

Коли мова про чисто організаційну працю в користь самого Союзу, то ця праця була менше успішною, як наприклад, у попередньому році. Бо рік війни оставив уже на цій праці певні наслідки. Бо ми, в першій мірі, звернули всю нашу увагу, всі наші старання, всю нашу енергію на военні зусилля, а тимсамим, наша Союзова організаційна робота, яка занимала колись у нашій громадській роботі визначне місце, мусіла зійти в цьому році на задний та далекий плян. Та все таки, де було розуміння ваги організаційної Союзової праці, де було бодай троха хотіння зі сторони урядників і членів, там була виказана праця і в цьому році.

Рух повнолітних членів за 1942 рік.

З початком січня 1942 року було повнолітніх членів		29,623
У 1942 році:	принято нових	2,026
	принято наново	658
	принято з переступними листами	415
	принято з інших кляс	82
	принято зо старого роду обезпечення	10
	Разом	32,814
У році 1942:	суспендовано	1,197
	відійшли з переступними листами	438
	відійшли до інших кляс	80
	відійшли до нового роду обезпечення	10
	відійшли зо зворотом у готівці	137
	відійшли на безплатне продовження	24
	відійшли на виплачене обезпечення	6
	померли	283
	Разом	2,175
Віднявши 2, 175 від 32,814 дістанемо загальне число повнолітніх членів з кінцем грудня 1942 року		30,639

Повнолітні члени були обезпечені в таких клясах:

У старому роді обезпечення	326
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками до 70 року життя	806
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками впродовж 20 років	5,694
В обезпеченні платнім за життя з вкладками впродовж 20 років	3,122
У новім обезпеченні на ціле життя для нових ч ленів	7,377
У новім обезпеченні на ціле життя для старих членів	13,314
Разом	30,369

Згідно з повищою табелею, нових членів було 2,026. Та це число не представляє властивого числа нових зорганізованих членів, бо в ньому є зачислені також і ці члени, що перейшли з Молодечого Департаменту до старших. А таких членів було 735. Тимсамим в 1942 році зорганізовано нових членів 1,291. Далі треба звернути увагу на число суспендованих і наново принятих членів. Отже впродовж року суспендовано 1,197 членів, а принятих наново було тільки 658. Це значить, що було 539 членів, які були суспендовані, а не приняті наново. Це були головно такі члени, що ще не були три роки в Союзі й в часі суспензи не мали ніякої резерви. Таких членів було 358. Опісля було 115 таких членів, які в часі суспензи мали ще якусь резерву, й автоматично були перенесені на безплатне продовження. Решта членів, це ті, що були приняті до організації в 1942 році й в тому самому році суспендовані.

Рух членів Молодечого Департаменту за 1942 рік.

З початком січня 1942 року було всіх дітей членів		9,931
У році 1942:	принято нових	1,214
	принято наново	271
	принято з переступними листами	200
	принято з інших кляс	78
	Разом	11,694
У 1942 році:	суспендовано	738
	відійшли з переступними листами	222
	відійшли до повнолітніх членів	735
	відійшли до інших кляс	85
	відійшли на безплатне продовження	—
	відійшли на виплачене обезпечення	7
	відійшли зо зворотом у готівці	28
	померли	16
	Разом	1,831
Відтягнувши 1,831 від 11,694, дістанемо загальне число дітей з кінцем грудня 1942 року		9,863

Діти були обезпечені в таких клясах:

У клясі I. Молодечого Департаменту	5,285
У клясі II. Молодечого Департаменту	1,497
У клясі III. Молодечого Департаменту	2,086
У клясі 4P $ 250 Молодечого Департаменту	15
У клясі 4P $ 500 Молодечого Департаменту	431
У клясі 4P $1000 Молодечого Департаменту	86
У клясі 5E $ 250 Молодечого Департаменту	86
У клясі 5E $ 500 Молодечого Департаменту	314
У клясі 5E $1000 Молодечого Департаменту	63
Разом	9,863

Повищий звіт Молодечого Департаменту виказує, що хоча в 1942 році зорганізовано 1,214 дітей, то все таки Молодечий Департамент зменшився на 68 дітей. Причину такого стану знайдемо в тому, що впродовж 1942 року перейшло до старших членів 735 дітей, а крім того було 467 таких дітей, що були суспендовані, а не приняті наново. Серед цих 467 дітей було 380 таких дітей, що були в Союзі менше як три роки, а решта, це діти, що були приняті й суспендовані впродовж того самого року, значить, 1942 року.

Загальний рух повнолітніх членів і дітей.

Упродовж 1942 року У. Н. Союз збільшився в членстві на 948, бо з кінцем 1941 року було всіх повнолітніх членів і дітей 39,554, а з кінцем 1942 року було всіх обезпечених 40,502. Крім цього числа повноправних членів, у Союзі з кінцем 1942 року було ще 880 таких членів, що є на безплатнім продовженні або виплаченім обезпеченні.

Порівнюючи приріст членства з 1942 року з приростом за 1941 рік, знайдемо, що рік 1942 був менше успішний, як 1941. Бо в 1942 році Союз збільшився тільки на 948, а знова зріст у 1941 році виносив 1,387 членів. Як уже було сказано в почактках, то головно теперішні военні обставини причинились до того, що не можна було розвинути як слід організаційної праці. Та все таки справа організування нових членів моглаб представлятись далеко краще, якщо ми не закривалиб себе забагато военними обставинами. Бо хоча це є фактом, що военний час не дуже то сприяє такій праці, як приднування нових членів, та з другої сторони ми маємо докази на те, що й під теперішну пору можна вести організаційну працю, і то навіть успішно. Найкращий приклад дає нам праця організаторів, які й в 1942 році виказали значні успіхи в своїй роботі. Бо коли впродовж 1942 року приняго 2,505 повнолітніх членів і дітей, то коло 1,200 членів, це є близько 50 відсотків з того загального числа, були приєднані кількома організаторами. Це тільки доказує, що на обезпеченеву працю місце завжди знайдеться, бо люди завжди потребували й будуть потребувати забезпечення.

Рух щодо числа відділів.

10 років тому ми почали організувати окремі молодечі відділи, будучи того переконання, що коли молодь буде правити сама собою, то вона проявить більше активности, та потрапить притягати до себе ще іншу незорганізовану молодь. Тому ми заохочували молодих, активних членів по ріжних місцевостях, щоб вони організували молодечі відділи, тимбільше, що також зі сторони самої молоді було домагання, що таких молодечих відділів конечно потрібно. У такий спосіб, упродовж кількох років створено кільканадесять молодечих відділів. Згадую про цю справу тому, бо саме 1942 рік завдав якраз тим молодечим відділам найбільший удар. Процес занепаду молодечих відділів почався іще в 1941 році, та продовжувався з прискореним темпом у 1942. Головна причина занепаду — це брак охочих молодих членів до організаційної праці. Показалося, що коли секретар якогось молодечого відділу відійшов до війська, або з якихось інших причин не міг виконувати секретарських обовязків, то в багатьох відділах на місце таких секретарів трудно було піднайти такого іншого члена, що хотів би взяти на себе виконування обовязків секретаря, а тому такий відділ треба було розвязувати. Були випадки, наприклад, що секретар якогось молодечого відділу, діставши того роду працю, що вона вимагала від нього більше часу, як це було в нормальних обставинах, не хотів уже виконувати на далі секретарських обовязків, а не маючи на його місце іншого члена для уряду відділового секретаря, головна канцелярія була змушена розвязувати такий відділ. Такі то причини складались на те, що впродовж 1942 року треба було розвязати або злучити 8 молодечих відділів, а членам цих відділів видати переступні листи до старших відділів.

Рух відділів за 1942 рік.

Упродовж року зорганізовано такі нові відділи: 420 в Белфілд, Н. Дак.; 441 в Форт Віліям, Онт., Канада; 453 в Торонто, Онт., Кан.; 465 в Лашіп, Квібек, Кан. Наступні відділи розвязано, а членам видано переступні листи: 393 в Шікаго, Ілл.; 394 в Честер, Па.; 398 в Шікаго, Ілл.; 447 в Лічборг, Па.

8 відділів злучились та створили такі 4 відділи: відділи 445 і 1 створили відділ 1 в Шамокін, Па.; 449 і 280 створили відділ 280 в Скрентон, Па.; 399 і 371 створили відділ 371 в Нюарк, Н. Дж.; 428 і 379 створили відділ 379 в Шікаго, Ілл. Маючи на увазі згадані тут зміни щодо руху відділів, з кінцем 1942 року було всіх відділів У. Н. Союзу 469. Порівнуючи це число з числом відділів, яке було з кінцем 1941 року, а саме 473, покажеться, що впродовж 1942 року число відділів зменшилося на 4.

Листування з відділами та поїздки в організаційних справах.

Крім звичайної переписки в організаційних справах, вів

я іще й таке листування, якого в інших роках не було, а саме, листування в справі податку соціяльного обезпечення. Це була, як я уже попередно згадував, зовсім окрема праця, що вимагала багато часу й труду.

Упродовж 1942 року був я в справах У. Н. Союзу в таких місцевостях: Алентавн, Па.; Дітройт, Міш.; Вунсакет, Р. Ай.; Нюарк, Перт Амбой і Плейнфілд, Н. Дж.; Торонто й Монтреаль, Канада.

Закінчуючи свій звіт, уважаю, що цей звіт не був би повним, якщоб я не згадав окремо та не дав належного признання організаторам, а також тим усім урядникам і членам, які, не зважаючи на довгі години своєї щоденної й напруженої праці в теперішніх военних часах, не занедбували при цьому й своїх організаційних обовязків та старались збільшувати Союзові ряди новими членами.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО КАСІЄРА Р. СЛОБОДЯНА.

Вп. Головні Урядники:

Річний звіт з фінансової господарки є зладжений зі загальних замкнень цілорічного обороту приходів і розходів. Бо коли мова про місячні приходи і розходи то звіт з них був проголошуваний кожного місяця в органі У. Н. Союзу. Таксамо я не подаю в цьому звіті тих позицій і не згадую про такі справи, що є обняті звітом головної контрольної комісії.

ANNUAL STATEMENT OF UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, 1942

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds (Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Balance from Previous Year	**$5,266,817.81**	**$82,572.32**	**$165,639.36**	**$412,249.60**	**$391,238.68**	**$6,318,517.77**
Income from January 1, 1942 to December 31, 1942.						
Payments received from members during first 12 months of benefit protection of which all or a part is used for expense*	552,229.07			30,888.32	133,717.25	716,834.64
All other payments or premiums received from members*	10,059.45	28,587.52			39,516.76	78,163.73
Refunds applied per Item 13 (b) and (c), page 3				1,516.36	787.82	2,304.18
Total Payments received	562,288.52	28,587.52		32,404.68	174,021.83	797,302.55
Membership fees actually received			7,146.88			7,146.88
Net amount received from members	562,288.52	28,587.52	7,146.88	32,404.68	174,021.83	804,449.43
Gross interest on mortgage loans less $587.02 accrued interest on mortgages acquired during the year	44,073.81	1,028.98	2,416.78	5,068.60	3,572.59	56,160.76
Gross interest on bonds $92,372.45, less $361.69 accrued interest on bonds acquired during the year	82,209.55	956.41	963.13	7,306.67	575.00	92,010.76
Gross interest on liens and loans on certificates of members	22,202.87			80		22,203.67
Gross interest on deposits in trust companies and banks	360.52	10.77		27.93	282.40	681.62
Gross interest from all other sources			50.80			50.80
Gross income from society's property, including $7,750.00 for society's occupancy of its own building	147,263.49	1,054.90	4,325.99	9,753.29	3,730.90	166,128.57
Total income from investments	296,110.24	3,051.06	7,756.70	22,157.29	8,160.89	337,236.18
Sale of lodge supplies					6.55	6.55
Grants returned to National Fund			83.46			83.46
Royalties from sale of publication			173.13		1,495.00	1,668.13
Orphans Fund			7,412.15			7,412.15
Income from Printing Plant					43,656.30	43,656.30
Recovery of Assets					2,586.67	2,586.67
Profit on Canadian Exchange	70.77					70.77
Gross profit on sale or maturity of ledger assets, viz:						
(b) Bonds	15.00				101.00	116.00
Total Income	**$ 858,484.53**	**$ 31,638.58**	**$ 22,572.32**	**$ 54,561.97**	**$230.028.24**	**$1,197,285.64**
Amounts carried forward	**$6,125,302.34**	**$114,210.90**	**$188,211.68**	**$466,811.57**	**$621.266.92**	**$7,515.803.41**

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds (Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Amounts brought forward	**$6,125,302.34**	**$114,210.90**	**$188,211.68**	**$466,811.57**	**$621.266.92**	**$7,515.803.41**
Disbursements from January 1, 1942 to December 31, 1942.						
Death Claims	220,417.71			3,988.00		224,405.71
Permanent disability claims		24,926.71				24,926.71
National Fund			3,195.00			3,195.00
Orphans Fund			12,390.69			12,390.69
Transfer of equities to Adult Dept.				10,370.15	1,755.00	12,125.15
Total benefits paid	220,417.71	24,926.71	15,585.69	14,358.15	1,755.00	277,043.26
Surrender values	17,500.27			1,267.22		18,767.49
Refunds to members:						
(a) Paid in cash	61,865.55					61,865.55
(b) Applied to reduce payments				1,516.36	787.82	2,304.18
Total benefits and payments made to members	299,783.53	24,926.71	15,585.69	17,141.73	2,542.82	359,980.48
Commissions and fees on payments by members					34,259.90	34,259.90
Compensation of managers and others not paid by commission for services in obtaining new benefit protection					17,893.34	17,893.34
Athletics and traveling expenses					739.55	739.55
Medical examiners' fees $200.00, Inspection of risks $2,785.50					2,985.50	2,985.50
Salaries of home office employees, No. 9					11,769.12	11,769.12
Salaries and all other compensation of officers, trustees and committees					10,800.00	10,800.00
Traveling and other expenses of officers, trustees and committees					5,565.28	5,565.28
Collection and tax charges on Canadian Securities	55.80				21.63	77.43
Insurance Department fees and expenses					645.43	645.43
Rent, including $7,750.00 for society's occupancy of its own building					7,750.00	7,750.00
General office maintenance and expense					1,188.40	1,188.40
Advertising, printing and stationery					4,929.12	4,929.12
Postage, express, telegraph and telephone					2,060.13	2,060.13
Lodge supplies					1,760.78	1,760.78
Official publication					50,340.00	50,340.00
Expense of Supreme Lodge meeting					2,908.77	2,908.77
Legal expense in litigating claims					115.00	115.00
Other legal expenses	275.23				2,148.37	2,423.60
Furniture and equipment					1,151.74	1,151.74
Taxes, repairs and other expenses on real estate	100,643.66	698.00	2,114.74	5,162.31	2,699.19	111,317.90
Actuarial & Statistical Exp.					2,218.75	2,218.75
Bonds of Supreme Officers & Employees					581.25	581.25
Concord Fund			3,791.94			3,791.94
Rent of Safe Vault, Robbery & Workmen's Ins.					272.78	272.78
Federal and State taxes on wages paid					1,198.98	1,198.98
Operating Expenses of Printing Plant					39,037.74	39,037.74
Gross loss on sale or maturity of ledger assets, viz:						
(a) Real Estate	433.85					433.85
(b) Bonds	165.00					165.00
(c) Advances to Mortgagors	3,623.51	286.91				3,910.42
Gross decrease, by adjustment, in book value of ledger assets, viz:						
(a) Real estate	13,498.40				12,817.86	26,316.26
(b) Printing Plant and Book Inventory					1,345.45	1,345.45
Total Disbursements	**$ 418,478.98**	**$25,911.62**	**$ 21,492.37**	**$ 22,304.04**	**$221,746.88**	**$ 709,933.89**
Balance before transfers	**$5,706,823.36**	**$88,299.28**	**$166,719.31**	**$444,507.53**	**$399,520.04**	**$6,805,869.52**
Transfers to and from (net)	— 112.50		— 38,299.45		+ 38,411.95	
Balance	**$5,706,710.86**	**$88,299.28**	**$128,419.86**	**$444,507.53**	**$437,931.99**	**$6,805,869.52**

SUMMARY OF TRANSFERS

Date of transfer	From the	To the	Amount
Oct. 31, 1942	Orphans Fund	Expense Fund	$38,299.45—Section 47 of By-Laws
Various Dates	Adult Mortuary Fund	Expense Fund	112.50—Section 47 of By-Laws

(Дальше буде).